Префікси і прийменники. Зіставлення за значенням та способом написання. Вправи на розрізнення значень і написання однозвучних префіксів і прийменників.

Нестандартний урок-казка

<u>Тема:</u> Префікси і прийменники. Зіставлення за значенням та способом написання. Вправи на розрізнення значень і написання однозвучних префіксів і прийменників.

<u>Мета уроку:</u> *Вчити розрізняти значення і написання однозвучних префіксів і прийменників на конкретних прикладах; закріпити знання учнів про істотні ознаки префікса, формувати вміння утворювати слова за допомогою префіксів. Розвивати навички спостереження, аналізу, зіставлення і на цій основі виробляти уміння робити нескладні висновки, узагальнення. Виховувати любов до рідної мови, самостійність, вміння працювати швидко, творчо.*

План-конспект

I. **Організація класу до роботи.**

Всі сідайте тихо , діти
Домовляймось не шуміти,
Руки гарно піднімати,
На уроці не дрімати,
А знання мерщій хапати.

<u>Правила уроку</u>

Сидимо – рівно.
Пишемо – гарно.
Слухаємо – уважно.
Відповідаємо – точно.

II. Основна частина уроку.

1. Розповідь учителя.

– Казку можна почути, прочитати, побачити скрізь і всюди. Тільки треба захотіти, тільки треба прислухатись, придивитись. Ось послу хайте, яка пригода трапилась із хлопчиком Юрком, таким же, як ви, і вчиться він у третьому класі, як і ви.

Одного зимового дня несподівано випав сніг. Лапатий-прелапатий. Покрив землю білою сніговою ковдрою. Біжучи зі школи, Юрко слідами мережив її білизну і думав: "Ось сьогодні я накатаюсь. Бабусю лише переконати, що уроки не втечуть, а сніг може розтану ти."

В кутку прихожої стояли новенькі гарненькі санчата і чекали своєї першої прогулянки.

– Бабусю, рідненька, золотенька, дорогенька, (де стільки слів на бралось чарівних?) Юрко і сам дивувався.

І бабуся розтанула... Відпустила онука. Вибіг Юрко надвір. Краса яка!

Побіг на гірку і давай спускатись. Мороз у щічки пощипує, очі блищать. Пара з рота клубком вилітає! Гарно!

Діти приходили і відходили, а Юрко все катався. Змагання організував. Ох і цікаво було!

Небо вже темним стало. А на ньому без кінця і краю зірок наси пало. А між ними ясний ріжок молодого місяця з'явився. Мороз дедалі більше за ніс щипає, за щоки, уже в рукавички заліз і почав до паль чика на нозі добиратись. А тут і бабуся.

– Юрку, ану час уже до хати!
– Бачиш, який мороз!? Так береться, що аж скалки проти місяця скачуть.
– Мерщій у хату! Кому я сказала?!

У хаті тепло і затишно. А після малинового чаю, який приготувала бабуся, Юрка зовсім розморило. Математику писав, очі вже злипа лись, а тут ще мову, про префікс учити.

– Що за префікс?

Що про нього вчителька говорила, нічого не пам'ятав, бо тоді уже на останньому уроці думкою був на гірці. Відкрив книжку, а потім по думав: "Префікс, подумаєш, можна й без нього мені прожити, потрі бен він комусь!"

З такою думкою він засинав у теплому ліжку. І поринув у солод кий сон. І сниться Юркові якась дивна казкова країна. Ой скільки тут метушні, як у мурашнику.

– Куди я потрапив?

Коли приглядається, а це не мурашки, а літери. Бігають, а потім стають на свої місця, вишиковуються. Тоді забігали, заметушились рі зні знаки, крапки, коми, знаки оклику, і, теж знайшовши свої місця, зу пинились.

"Ласкаво просимо в країну Граматику!" - прочитав Юрко. А було написано так красиво і каліграфічно, що Юрко від подиву й рота розкрив.

2. Каліграфічна хвилинка.

– Давайте й ми з вами напишемо якомога краще!

3. Продовження розповіді.

– Поки ми писали, Юрко блукав містом і потрапив на одну дуже цікаву вулицю. Зупинився біля одного будинку. І чує одні питання: що? хто? хто це? що це? Хто ми такі, відгадайте нашу загадку.

4. Розгадування загадки.

- Ось послухайте загадку, яку загадали Юркові дивні мешканці цього будинку, і відгадайте її та назвіть цих мешканців.

Небо, сонце, місяць, зорі,
Едельвейс, Карпати-гори,
Полонини, степи, кручі,
Черемош, Дніпро-Славутич,
Каменяр, стрільці, Хмельницький,
Прапор, тризуб, гімн, Вербицький,
Соняшник, верба, калина,
Мальви, пролісок, барвінок,
Коляда, вертеп, щедрівка,
Паска, писанка, гаївка,
Жердка, рушник, вишиванка,
Коломийка, подолянка,
Спів трембіт, цимбали, віра —
Як же зветься ця країна?
Це, дитино, ... (Україна)

– Відгадав цю загадку і Юрко, і як же міг він не відгадати, адже всі ці слова такі рідні, знайомі і близькі, як і ця наша країна - Україна.

– А хто жив у цьому будиночку?

– Ви помітили, на які питання відповідають усі ці слова?
– Це іменники.
– То що називається іменником?
– Наведіть приклади іменників, які ви запам'ятали.

5. Письмо з пам'яті.
Записати 5 слів, які запам'ятали.
– Найрідніше і найближче слово для Юрка було: Україна. Він і взяв його з собою, пригорнув до грудей і відчув таке тепло, таку ніжність, і так захотілося йому додому у свою рідну країну. Потрібно швидше вибратися звідси, а дорога одна - вперед. Іде Юрко далі, раптом чує голос:
– Пані Графіко, що за неук потрапив до нашої країни?
– Зараз з'ясую, дідусю Корене!
– Незчувся Юрко, як уже стояв перед сивобородим дідусем. Побачивши добре, зморщене обличчя дідуся, якого пані Графіка назвала Коренем, Юрко почав проситись:
– Дідусю, відпусти мене додому, покажи мені дорогу.
Гіркий корінь науки, зате плід смачний, - відповів дід.
– Як ви розумієте це прислів'я?
– Запишіть його.
– А ще які прислів'я про знання ви знаєте?
– Гаразд, я до поможу тобі вибратися звідси. Але ти повинен виконати декілька моїх завдань. Ось перше - давайте пограємось.

6. Гра "Ану, знайди мене!"
Ліс, лісник, лісові горішки, проліски, узлісся.
– Треба дідуся Кореня знайти. Давайте й ми його знайдемо!
– Дідусь обрав слово проліски і хоче познайомити Юрка зі своїми товаришами.
– А оце мої товариші, - каже дідусь.
– Знайомся, Юрчику!
Один спереду, чогось надувся і відвернувся, а другий за ним, а в кі нці вертливі дівчатка, весь час міняються, то одна стане, то друга. Юрко згадав, що змінна частина слова - це що, діти? (Закінчення)
– А частина слова між коренем і закінченням - це суфікс.
– А чому оцей товариш відвернувся, Дідусю?
– Він образився на тебе - ти ж тільки вчора не хотів з ним знатись.

III. Вивчення нового матеріалу.
1. Повідомлення теми і мети уроку.
– Знайомся, синку, це Префікс!
– Він завжди стоїть попереду мене. Зав'яжи вузлик на стрічці і запам'я тай. Він дуже важливий, без нього я б не утворив нових слів. Без нього не було би проліска, підсніжника, не було би, синку, й України.
Подивись на це слово.

– Зав'яжи другий вузлик. Префікс служить для творення нових слів. А тут де не візьмись прибігли малі смішні слова: *до, у, в, перед, на, коло, з-за, понад, від, через, за, попід. І почали лічитися:*

Біля річки, до порогу,
У садочку, на дорогу,
Перед сном, коло хатини,
Із-за гаю, для дитини,
За горою, попід ліс,
Від матусі через міст,
Понад полем, в небеса:
Ось лічилочка уся.
Хоч маленькі, та важкенькі,
Всім це зрозуміло.
Бо потрібне в мові нашій
Роблять вони діло.

– Що це за маленькі слова? (Прийменники)
– А одержать з мови, коли хочеш "12", префікс та прийменник умій роз різнять. Зав'яжи, Юрко, третій вузлик і запам'ятай:

Префікс - це частина слова.
Прийменник - це окреме слово.

2. Письмо під диктовку.
– А щоб запам'ятати, запишіть речення:
За віконцем зимонька завіває все.
– Позначте прийменник. В якому слові зустрічається префікс.Позначте його.
Зав'язав Юрко і третій вузлик. Повторив усе, що означає кожен з них, і приємно стало йому, що стільки багато дізнався.
– Давайте допоможемо пригадати Юркові, що означає кожен вузлик? *(Префікс дуже важливий, префікс служить для творення нових слів, префікс – це частина слова, а прийменник – окреме слово)*І Діти, Юрко зрозумів, що в мові все важливо, і все треба знати. Він подякував дідусеві і ви бачився перед префіксом.

IV. Фізкультхвилинка

Хто ж там, хто вже так втомився,
І наліво нахилився?
Треба дружно всім нам встати
Фізкультпаузу почати.
Сонце спить, небо спить
Наіть вітер не шумить.
Рано-вранці сонце встало
Всіх промінням привітало.
Хмарка сонечко закрила
Слізки срібні зронила.
Ми ті слізки пошукаємо,
У травичці позбираємо.
Відпочивши дружно враз

Приступив до праці клас.

V. Повторення і закріплення вивченого.

1. Робота з підручником

– Ти ще не все про мене знаєш, - сказав Префікс, - але хіба мо жна за такий короткий час мене добре вивчити? Зараз ми зустрінемося з тобою на сторінках підручника.

Вправа 248. Вибіркове списування.

– Прочитайте вірш. Яку ілюстрацію можна було б намалювати до стретього строфи вірша?
– Випишіть в один стовпчик слова з прийменниками, а в інший – слова з префіксами.

2. Робота в парах.

– Розкрити дужки, відгадати загадку. Назвати слова з префіксами і слова з прийменниками.

Сидить баба (на)грядках
Вся (за)кутана (в)хустках.
(Цибуля)

Стоїть (при)дорозі (на)одній нозі,
і шапочку має, та нікого не вітає.
(Гриб)

(З)молока його (з)робили,
Та ретельно остудили.
Нам (з)дається, що в жару
Його б (з)'їли по відру.
(Морозиво)

(В)мене довгий хоботок,
(З)квіт (з)бираю я пилок.
Ще яскраві крильця маю,
(Без)турботно я літаю.
(Метелик)

(В)нього лапи й дзьоб червоні,
Не годуй його (з)долоні.
Дуже гучно (за)ґелґоче,

І тебе (в)щипнути (с)хоче. *(Гусак)*

V. Підсумок уроку.

Пані графіко, дідусе Кореню задоволені соьгоднішнім уроком, і відпускають Юрка до дому.

– До побачення (Розбираємо, де префікс, де прийменник).

– Пробудився Юрко як ніколи сам та й завчасу. Схопив книжку, та й давай про префікс повторювати. Згадав про вузлики на стрічці.

– Скільки було їх, діти? (три)

– А на уроці вчительці захоплююче розповідав про префікс, а перед очи ма стояла казкова країна Граматика. Учні, звичайно, не здогадались, що він у казці був. Тільки вчителька похвалила:

– Молодець! Ти розповів, як ніколи!

– Діти, що розповів Юрко вчительці?

– Розкажіть і ви. А допоможуть вам вузлики на пам'ять.

– Які хороші слова сказав дідусь Корінь Юркові? ***(Гіркий корінь науки, а плід солодкий)***

– Який висновок звідси можна зробити?

VI. Оцінювання

VII. Домашнє завдання. Вправа 250